

Ritmusok és feszültségek

Opponencia Varga Dóra diplomatervéhez

A helyszín Somorja, közvetlenül a Nagy-Duna mellett. A fővároshoz közeli fekvése számos fejlesztést vonzott magához. Kialakult már egy fürdő- és sportkomplexum a várostól nem messze, annak szövetétől függetlenül. A hely érdekessége az, hogy a nagyszerű gyógyvizet az új létesítmények nem hasznosítják. A diplomázó által javasolt funkció hiánypótló, egyben szervesen egészíti ki az együttest. A fürdő a Dunára tájolt, a beltéri medencék tömbje északról védi a kültéri medencéket. Így egészíti ki szerencsésen a folyó fekvése és az időjárás viszontagságaitól való védelem egymást.

A diplomázó által tervezett fürdő antitézise a mai, szokványos élményfürdőnek, ahol a formák tobzódása nem erősíti, inkább gyengíti a fürdés élményét. Ilyen értelemben a téglalapra szerkesztett szigorú hasáb éles kritikát gyakorol az intézményesített wellness- és fürdőkultúra világában. Ugyanakkor magának kihívást is generál: hogyan lehet ezt az élményt egy szigorú formába belehelyezni? Hogyan lehet a gyógyvíz meditatív erejét a fürdőzők fókuszába helyezni? Ezekre a kérdésekre keresi diplomázó a választ, és opponensként megelőlegezem: sikerrel.

Funkcionális elrendezés

A látogatók megérkezése nagyvonalú: az előtető rávezet a bejáratra, az előtetővel fedett út mentén már hívogat az üvegfal túloldalán található a büfé. Ez a nagyvonalúság folytatódik a belsőben is. Az egyszerű szerkesztés ellenére folyamatosan történnek az események – a büfé, az üzlet, a jegyvásárlás ritmusa étellel telivé teszi a beugrás nélküli falakat. A közönségforgalmi területeken a tájékozódás egyértelmű, az öltözőn keresztül rövid úton lehet eljutni a medencetérbe.

A személyzeti rész feltárása, elkülönített elhelyezése szerencsés. A konyha bejárata okosan leválik a felső szint adminisztrációs és gyógykezelői bejáratától. A konyha földszinti helyzete találó, hiszen mind a bejárat felőli büfét, mind a fürdőtér felőli éttermet ki tudja szolgálni. Az emeleten folytatódik a személyzeti rész logikus szerkesztése: az igazgatás és a gyógyászatot kiszolgáló személyzet tisztán különül el egymástól, a gyógytornászok pedig közvetlenül a kezelőhelyiségekbe tudnak kimenni a vendégekhez.

A tiszta funkcionális szerkesztés egyszerű formálási elven nyugszik: U-alakú karéj fogja közre a nagyvonalú fürdőtérrel. A karéj tömbszerűen zárt, benne sorakoznak két szinten a zártságot igénylő funkciók. A nyugati oldalon a személyzeti zóna, az északi és keleti oldalon pedig a vendégeké. A személyzeti egységről már szóltam, a vendégek részéről most fogok. Az alsó szinten történik a vendégek fogadása, itt sorakoznak az öltözők, az étterem, valamint már a fürdőhöz tartozó zártabb egységek. Az emeleten találhatóak a gyógyászati egységek, valamint közvetlenül a fürdőtérből megközelíthető szaunavilág. A személyzeti rész is itt helyezkedik el az igazgatási, valamint a gyógyászati részleget kiszolgáló személyzeti blokkal. Ez a tömb fogja közre a fürdő hasábszerű csarnokterét.

A fürdő minőségét – többek között – a nyitott és az intim terek ritmusa határozza meg. Én úgy szeretem a fürdőt, ha el tudok bújni helyenként, vagy akár elveszni, mint egy labirintusban. És azt is szeretem, ha feltárulkozik a tér, az elbújás után fel tudok lélegezni. Az előbbi momentumok az egyik sarokban érhetők tetten igazán: a sötét medencék és relaxációs terei, a barlangmedence grottaszerű terei az intimitás élményét erősítik. Innen lehet feljutni a szaunavilágba is. Viszont a fellélegzés élménye is adott – a nagyvonalú csarnok az izgalmas geometriájú medencékkel ezt nyújtja. Ezt úgy is felfoghatom, mint a történeti fürdők csarnoktereinek parafrázisát. Nem is kell messze mennünk, gondoljunk csupán a szebb idők is megélt Grossling fürdőre Pozsonyban.

A fürdőtér medencesora melletti pihenőterületek logikusan helyezkednek el, felületük azonban kissé alulméretezett érzésem szerint – főleg abban az esetben, ha a fürdő terhelése nagy. Egy medence elhagyása segítené ezen a problémán.

A felső szintek nagy megnyitásokkal kapcsolódnak a fürdő csarnokteréhez. A gyógykezelői előtér, a szauna tepidáriuma ezt a képet gazdagítja. A szaunavilág kínálata rendkívül gazdag, az alaprajzi szerkesztés egyszerűsége segít eligazodni a felhozatal kavargásában. A szaunakabinok előtere talán túl feszes, viszont ezt kompenzálja a hozzájuk rendelt pihenőterek nagyvonalú szerkesztése.

Az anyaghasználatról szólok néhány szót. A feszes, geometrikus szerkesztéshez visszafogott anyaghasználat társul. A felső szint perforált alumínium homlokzata az alsó szint váltakozó üveg és tömör beton felületei felett lebegő hatású. Ezt a szigort oldja a bejárat fölötti fából készült álmennyezet. A fa motívuma a belsőben is visszatér: a fürdőcsarnok ragasztott fatartói és álmennyezete jótékonyan egyensúlyoznak a beton és üvegfelületekkel. Ez a konzekvens anyaghasználat az intim terekben válik mind textúrában, mind anyagban gazdagabbá. A szauna és a grottaszerű terek mozaikburkolata, vízszintesen textúrázott betonburkolata, az ezt kiegészítő faburkolat melegséget és egyben meghittséget kölcsönöz ezeknek a tereknek.

Az opponenciát lekerekítve Varga Dóra diplomamunkájában véleményem szerint két fogalom feszül egymásnak: a szigorúan és kevésbé szigorúan szerkesztett geometrikus formák világa és az általuk generált ritmus. Véleményem szerint ez a feszültség oldja a bevezetőben említett fürdő kultúra kritikájának dilemmáját. A hatvanas évek lágyabb, geometrikusan szerkesztett formavilága jótékonyan simul az egyszerű hasáb diktátumába.

A diplomamunka kiérlelt építészeti egységet mutat, továbbá korunk egyik fontos építészeti problémáját igyekszik kezelni, nevezetesen egy épület programozását. Ez mindenképpen előremutató, hiszen mi, építészek legalább annyira vagyunk felelősek az épületek jó működéséért, mint formálásukért. Ezen megfontolások alapján a diplomamunkát elfogadásra javaslom, az általam javasolt osztályzat B.

Budapest, 2023. május 30.

Gunther Zsolt DLA
Ybl-díjas építész

Oponentní posudek diplomního projektu Dóry Vargy

Rytmy a napětí

Místem je Šamorín, přímo u Velkého Dunaje. Blízkost hlavního města přilákala řadu velkých investic. Nedaleko města, nezávisle na jeho struktuře, již vznikl koupací a sportovní areál. Zajímavostí lokality je, že skvělé termální vody nejsou novými zařízeními využívány. Funkce navržená diplomantkou využívá velkého potenciálu a organicky doplňuje strukturu komplexu. Lázně jsou orientovány směrem k Dunaji, přičemž soustava vnitřních bazénů chrání venkovní bazény ze severu. Poloha řeky a ochrana před přírodními vlivy se tak vzájemně doplňují.

Diplomantkou navržené lázně jsou protikladem dnešních konvenčních lázní, kde přemíra tvarů zážitků z koupání nezvyšuje, ale spíše oslabuje. V tomto smyslu je přísná obdélníková deska ostrou kritikou institucionalizovaného světa wellness a lázeňské kultury. Současně také vytváří výzvu sama pro sebe: jak lze tento zážitek vměstnat do strohé formy? Jak lze meditativní sílu termální vody učinit středem pozornosti koupajících se? To jsou otázky, na které diplomantka hledá odpovědi, a jako oponent můžu dopředu konstatovat: s úspěchem.

Funkční uspořádání

Návštěvníky čeká velkorysý přivítání: po krytém chodníku vedoucím ke vchodu už láká občerstvení na vnitřní straně prosklené stěny. Tato velkorysost pokračuje i uvnitř. Navzdory jednoduché struktuře se zde neustále odehrávají děje – rytmus bufetu, obchodu, prodeje vstupenek dává život rovným uspořádáním těchto prostorů. Ve veřejných prostorách je orientace jasná, krátkou procházkou přes šatny se dá dostat k bazénům.

Oddělené umístění zázemí pro zaměstnance je šťastné. Vchod do kuchyně je chytře oddělen od vchodu do administrativy a pro terapeutů v horním patře. Poloha kuchyně v přízemí je chytrá, protože může sloužit jak bufetu u vstupu, tak restauraci u koupaliště. V patře pokračuje logická struktura prostoru pro personál: administrativa a zdravotnický personál jsou jasně odděleny a fyzioterapeuti mohou jít za pacienty přímo do léčebných místností.

Čistý funkční design je založen na jednoduchém konstrukčním principu: rám ve tvaru písmene U uzavírá velkorysý bazénový prostor. Rám je uzavřený do bloku a jsou v něm uspořádané na dvou úrovních funkce vyžadující uzavření. Na západní straně je zóna pro personál a na severní a východní straně je zóna pro hosty. O bloku pro personál jsem již hovořil, nyní budu psát o bloku pro hosty. Spodní úroveň je místem, kde jsou hosté přijímáni, kde se nacházejí šatny, restaurace a uzavřenější jednotky, které jsou již součástí lázní. V horním patře se nacházejí lázeňské léčebné jednotky a saunový svět, který je přístupný přímo z bazénového prostoru. Zde se nachází také zaměstnanecký blok sloužící administrativním a lékařským oddělením. Tento blok objímá hlavní halu lázní.

Kvalitu lázní určuje mimo jiné rytmus otevřených a intimních prostor. Mám rád lázně, kdy se mohu místý schovat, nebo se dokonce ztratit, jako v labyrintu. Mám také rád, když se prostor otevře, když se po schování mohu nadechnout. Zmíněné momenty jsou v jednom ze zákoutí opravdu hmatatelné: tmavé bazény a relaxační prostory, prostory jeskynního bazénu připomínající grottu, umocňují zážitek intimity. Odtud je také přístup do saunového světa. Ale je tu i zážitek úlevného vydechnutí – ten poskytuje prostorná hala se vzrušující geometrií bazénů. Dokázal bych si ji představit jako parafrázi sálů historických lázní. Nemusíme chodit daleko, stačí si vzpomenout na Grosslingovy lázně v Bratislavě – které již mají lepší časy za sebou.

Lehátka u bazénu jsou logicky umístěna, ale mám pocit, že jsou poněkud poddimenzovaná – zejména když je koupaliště velmi vytížené. Vynechání jednoho bazénu by tomuto problému pomohlo.

Horní patra jsou s prostorem koupací haly spojena velkými otvory. Hala léčebných prostor či tepidarium saunového světa tento obraz obohacuje. Saunový svět je nesmírně bohatý a jednoduchost uspořádání vám pomůže se v něm zorientovat. Foyer saunových kabin je možná až příliš těsné, ale to je kompenzováno velkorysým uspořádáním odpočinkových prostor, které jsou jim přiděleny.

Řeknu několik slov o použití materiálů. Strohá geometrická struktura je doprovázena střídavým použitím materiálů. Perforovaná hliníková fasáda horní úrovně působí nad střídajícími se skleněnými a pevnými betonovými plochami spodní úrovně jako plovoucí. Tuto strohost zmírňuje dřevěný podhled nad vstupem. Motiv dřeva se vrací i v interiéru: lepené dřevěné trámy a podhled koupací haly jsou vítanou protiváhou betonových a skleněných ploch. Toto důsledné použití materiálů v intimních prostorech se stává bohatší jak na texturu, tak na materiál. Mozaikový obklad sauny a prostory připomínajících grottu, horizontálně strukturovaný betonový obklad a doplňující dřevěné obložení dodávají těmto prostorám hřejivý a intimní pocit.

Abych doplnil opozici, domnívám se, že v práci diplomantky Dóra Varga se střetávají dva pojmy: svět přísně a méně přísně strukturovaných geometrických forem a rytmus, který vytvářejí. Toto napětí podle mého názoru řeší dilema kritiky koupací kultury zmíněné v úvodu. Měkčí, geometricky strukturovanější svět forem šedesátých let dobře zapadá do diktátu jednoduchého kvádrů.

Práce ukazuje vyspělou architektonickou jednotu a snaží se řešit důležitý architektonický problém naší doby, a to programování budovy. To je jistě krok kupředu, neboť my architekti jsme zodpovědní za dobré fungování budov stejně jako za jejich utváření. Na základě těchto úvah doporučuji práci k přijetí s hodnocením B.

Zsolt Gunther DLA
Architekt oceněný cenou Ybl

www.3h.hu

překlad z maďarštiny:

prof. Ing. arch. Ján Stempel